

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000263

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 06-02-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Штибель Денис Володимирович

2. Denys V. Shtybel

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7049-0477

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 221

Назва наукової спеціальності: Стоматологія

Галузь / галузі знань: охорона здоров'я

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Стоматологія

Дата захисту: 08-04-2026

Спеціальність за освітою: Стоматологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 11834

Повне найменування юридичної особи: Державне некомерційне підприємство "Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького"

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Державне некомерційне підприємство "Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького"

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76, 76.29.11, 76.29.11.11, 76.29.11.17, 76.29.11.05, 76.29.55

Тема дисертації:

1. Комплексна діагностика поєднання зміщень суглобових дисків із запально-дегенеративними хворобами скронево-нижньощелепних суглобів
2. Comprehensive diagnosis of combined articular disc displacements and inflammatory-degenerative diseases of the temporomandibular joints

Реферат:

1. Дисертація присвячена покращенню якості діагностики поєднання зміщень суглобових дисків із запально-дегенеративними хворобами скронево-нижньощелепних суглобів шляхом вивчення особливостей клінічних проявів, розпрацювання додаткових критеріїв діагностики та удосконалення протоколів променевих методів обстеження. Впродовж останніх років поширеність скронево-нижньощелепних розладів (СНР) стрімко зростає, особливо серед молодого покоління. Це призводить до зменшення середнього віку осіб із даними розладами. У кожного другого пацієнта із СНР спостерігається одночасний перебіг двох і більше розладів. Достатньо багато робіт присвячено діагностиці окремих форм СНР, проте досліджень, які вивчають поєднання різних форм СНР, є небагато. Для оцінки структури СНР було ретроспективно опрацьовано 1274

медичні картки пацієнтів (форма 043/о), які були скеровані на кафедру ортопедичної стоматології Львівського національного медичного університету. З них 1047 осіб жіночої статі та 227 чоловічої. При вивченні статевих особливостей структури СНР виявлено, що серед чоловіків частка пацієнтів із зміщенням диска з редукацією (ЗДзР) становила $64,76 \pm 3,17\%$, зміщенням диска без редукації (ЗДбезР) – $17,62 \pm 2,53\%$, з гіпермобільністю суглобової головки (ГСГ) – $31,72 \pm 3,09\%$, запально-дегенеративними хворобами (ЗДХ) – $6,61 \pm 1,65\%$, суглобовою ефузією (СЕ) – $31,28 \pm 3,08\%$, м'язовими розладами (МР) – $41,41 \pm 3,27\%$. Серед жінок частка пацієнтів із ЗДзР становила $79,37 \pm 1,54\%$, ЗДбезР – $28,56 \pm 1,40\%$, ГСГ – $28,75 \pm 1,40\%$, ЗДХ – $23,50 \pm 1,31\%$, СЕ – $33,24 \pm 1,46\%$, МР – $66,09 \pm 1,46\%$. При порівнянні структур СНР чоловіків та жінок, виявлено достовірну різницю лише у частках ЗДХ ($p < 0,05$). У $55,09 \pm 1,43\%$ пацієнтів спостерігалось поєднання двох і більше різних розладів одночасно. Враховуючи виявлений значимий вплив статі на розвиток ЗДХ СНЩС, обчислено частоту поєднання ЗДХ із іншими СНР. Серед усіх пацієнтів ЗДХ найчастіше поєднувались із зміщенням диска (ЗД) (частка осіб ЗДХ+ЗД – $15,31 \pm 1,01\%$), тоді як інші варіанти поєднання зустрічались у 2-3 рази рідше: ЗДХ+МР – $6,59 \pm 0,70\%$, ЗДХ+ГСГ – $4,63 \pm 0,59\%$, ЗДХ+СЕ – $7,06 \pm 0,52\%$. У рамках дисертаційної роботи було обстежено 151 пацієнта із ЗД та ЗДХ. В залежності від розладу всі випадки було розділено на групи дослідження: ЗДзР, ЗДбезР, ЗДХ, ЗДзР+ЗДХ, ЗДбезР+ЗДХ. Кількість суглобів, у яких було виявлено ЗДзР становила 133, ЗДбезР – 23, ЗДзР+ЗДХ – 64, ЗДбезР+ЗДХ – 31, ЗДХ – 16. Серед усіх симптомів та ознак досліджуваних розладів та їх поєднання для кожної із груп було виділено характерні, які достовірно частіше ($p < 0,05$) зустрічались у групі. Для ЗДзР характерні наступні симптоми та ознаки: відкривання рота на 40мм і більше ($94,74\%$ випадків у групі), звуки під час обстеження (80,45%) (кляцання, ляскіт, хрускіт), девіація при відкриванні рота ($39,85\%$). Для ЗДбезР характерно: відкривання рота до 40мм (100%), дефлексія при відкриванні рота в сторону ураженого суглоба ($13,04\%$). Для ЗДХ характерно: відкривання рота на 40мм і більше ($81,25\%$), самовільний біль у ділянці ураженого суглоба ($31,25\%$). Для ЗДзР+ЗДХ характерно: відкривання рота на 40мм і більше ($90,63\%$), шуми під час обстеження ($85,94\%$) (кляцання, ляскіт, хрускіт), біль у ділянці ураженого суглоба самовільний ($46,88\%$) і/або при жуванні ($43,75\%$), девіація при відкриванні рота ($39,06\%$), крепітація ($18,5\%$). Для ЗДбезР+ЗДХ характерно: відкривання рота до 40мм ($83,87\%$), біль у ділянці ураженого суглоба при жуванні ($64,52\%$) і/або при відкриванні рота ($61,29\%$), біль самовільний ($51,61\%$), дефлексія при відкриванні рота в сторону ураженого суглоба ($41,94\%$), біль при латеротрузії в бік протилежний від ураженого суглоба ($41,94\%$), крепітація ($12,9\%$). Для стандартизації протоколів променевих методів обстеження (ультрасонографії (УСГ), конусно-променевої комп'ютерної томографії (КПКТ) та магнітно-резонансної томографії (МРТ) було вибрано клінічно значимі параметри СНЩС та прилеглих ділянок на підставі власних спостережень та досліджень інших авторів. Вивчена структура СНР дозволила встановити варіабельність розладів за віком та статтю. Визначено вікові групи ризику розвитку СНР, виявлено значимий вплив статі на розвиток ЗДХ СНЩС, а також, що ЗДХ найчастіше поєднується із ЗД. Виокремлені характерні симптоми та ознаки ЗДзР, ЗДбезР, ЗДзР+ЗДХ, ЗДбезР+ЗДХ, ЗДХ, а також достовірно більша їх кількість у випадку поєднаних розладів, дозволили ефективно проводити клінічний огляд та вчасно запідозрити можливе поєднання. Встановлено, що зміщення дисків не впливають на виникнення запально-дегенеративних хвороб СНЩС у віковому аспекті. Запропоновані протоколи променевих методів обстеження (УСГ, КПКТ, МРТ) із вказанням норм їх параметрів стандартизують дослідження СНЩС та прилеглих ділянок, що покращує якість діагностики поєднаних розладів, полегшує інтерпретацію результатів як для лікаря так і для пацієнта. Беручи до уваги параметри ефективності УСГ у виявленні різних суглобових розладів, УСГ слід застосовувати швидше для їх виключення, ніж для підтвердження.

2. The dissertation is devoted to improving the quality of diagnosing combinations of temporomandibular joint (TMJ) disc displacements with inflammatory-degenerative diseases by examining features of clinical manifestation, developing additional diagnostic criteria, and refining imaging protocols. In recent years, the prevalence of temporomandibular disorders (TMD) has been rapidly increasing, especially among younger people, which has lowered the average age of affected individuals. Every second patient with TMD presents with two or more co-occurring disorders. Many studies address the diagnosis of individual TMD entities; however, there is a scarcity of research examining combinations of different TMD forms. To assess the structure of TMD, 1,274 medical records

(form 043/0) of patients referred to the Department of Prosthetic Dentistry of Lviv National Medical University were retrospectively reviewed. Of these, 1,047 were female and 227 male. Analysis of sex-specific features showed, among men: disc displacement with reduction (DDwR) $64.76 \pm 3.17\%$, disc displacement without reduction (DDwoR) $17.62 \pm 2.53\%$, condylar heads hypermobility (subluxation) (CHH) $31.72 \pm 3.09\%$, inflammatory-degenerative diseases (IDD) $6.61 \pm 1.65\%$, joint effusion (JE) $31.28 \pm 3.08\%$, muscle disorders (MD) $41.41 \pm 3.27\%$. Among women: DDwR $79.37 \pm 1.54\%$, DDwoR $28.56 \pm 1.40\%$, CHH $28.75 \pm 1.40\%$, IDD $23.50 \pm 1.31\%$, JE $33.24 \pm 1.46\%$, MD $66.09 \pm 1.46\%$. A statistically significant difference between men and women was found only for IDD ($p < 0.05$). In $55.09 \pm 1.43\%$ of patients, two or more different disorders co-occurred. Considering the significant effect of sex on the development of TMJ IDD, the frequency of IDD combinations with other TMD was calculated. Among all patients, IDD most often co-occurred with DD (IDD+DD $15.31 \pm 1.01\%$), while other combinations were 2–3 times less frequent: IDD+MD $6.59 \pm 0.70\%$, IDD+CHH $4.63 \pm 0.59\%$, IDD+JE $7.06 \pm 0.52\%$. Within the dissertation, 151 patients with DD and/or IDD (302 TMJs) were selected. In 267 joints, one of these disorders or their combinations was identified. Cases were grouped by disorder: DDwR, DDwoR, IDD, DDwR+IDD, DDwoR+IDD. The number of joints identified per group was: DDwR 133, DDwoR 23, DDwR+IDD 64, DDwoR+IDD 31, IDD 16. From all symptoms and signs across groups, those relevant to each were identified ($p < 0.05$): DDwR: mouth opening ≥ 40 mm (94.74%); auscultatory sounds (80.45%) (clicking, snapping, crepitus); deviation on opening (39.85%). DDwoR: mouth opening ≤ 40 mm (100%); deflection on opening toward the affected joint (13.04%). IDD: mouth opening ≥ 40 mm (81.25%); spontaneous pain in the affected joint region (31.25%). DDwR + IDD: mouth opening ≥ 40 mm (90.63%); auscultatory sounds (85.94%)—clicking, snapping, crepitus; pain in the affected joint—spontaneous (46.88%) and/or during chewing (43.75%); deviation on opening (39.06%); crepitation (18.5%). DDwoR + IDD: mouth opening ≤ 40 mm (83.87%); pain during chewing (64.52%) and/or on opening (61.29%); spontaneous pain (51.61%); deflection on opening toward the affected joint (41.94%); pain on laterotrusion to the side opposite the affected joint (41.94%); crepitation (12.9%). To standardize protocols for ultrasonography (US), cone-beam computed tomography (CBCT), and magnetic resonance imaging (MRI), clinically significant TMJ and adjacent-region parameters were selected based on the author's observations and prior studies. Studying the TMD structure made it possible to establish patterns of age and sex variability (identify age-risk groups, demonstrate a significant sex effect on TMJ IDD development, and show that IDD most frequently co-occurs with DD). Identifying relevant symptoms and signs of DDwR, DDwoR, DDwR+IDD, DDwoR+IDD, and IDD enabled efficient clinical examination and timely attention to possible comorbidity. According to the obtained results, disc displacement was not associated with the age of onset of inflammatory and degenerative temporomandibular joint diseases. The proposed imaging protocols (US, CBCT, MRI) with stated normative ranges allowed standardization of TMJ and adjacent-area assessment, improving TMD diagnostic quality and simplifying result interpretation for clinicians and patients. Given US performance parameters across TMJ articular disorders, US should be used more to exclude these disorders than to confirm them.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Штибель ДВ. Сучасні погляди на етіологію, клініку, діагностику зміщень дисків і запально-дегенеративних хвороб СНЩС та їх поєднання. Український стоматологічний альманах. 2023;(3):60-68. DOI: 10.31718/2409-0255.3.2023.10 Доступно: <https://dental-almanac.org/index.php/journal/article/view/618/612>

- Штибель ДВ, Кулінченко РВ, Дворник АВ. Ультрасонографія в дослідженні скронево-нижньощелепних суглобів: проблеми і перспективи. Український стоматологічний альманах. 2024;(2):77-82. DOI:10.31718/2409-0255.2.2024.14 Доступно: <https://dental-almanac.org/index.php/journal/article/view/671/665>
- Штибель ДВ, Кулінченко РВ, Паламарчук ЮО, Дворник АВ. Можливості сучасного МРТ-обстеження в комплексній діагностиці скронево-нижньощелепних розладів. Via Stomatologiae. 2024;1(2):56-65. DOI: 10.32782/3041-1394.2024-2.7 Доступно: <https://journals.meduni.lviv.ua/index.php/viastomatologiae/article/view/115/105>
- Штибель ДВ, Кулінченко РВ. Ефективність застосування ультрасонографії у виявленні зміщень дисків та ефузії у скронево-нижньощелепних суглобах. Via Stomatologiae. 2024;1(3):62-70. DOI: <https://journals.meduni.lviv.ua/index.php/viastomatologiae/article/view/140/128>
- Штибель ДВ, Кулінченко РВ, Мельник ЮО. Оцінка ефективності застосування ультрасонографії у діагностиці запально-дегенеративних хворобскронево-нижньощелепних суглобів. Intermedical Journal. 2024;(2):74-78. DOI: 10.32782/2786-7684/2024-2-13 Доступно: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/24a233f2-2733-4096-babc-6e1d5b2a9776/content>
- Штибель ДВ, Кулінченко РВ, Паламарчук ЮО, Ключта МЮ. Стандартизований пацієнтоорієнтований протокол МРТ-обстеження СНЩС. Український стоматологічний альманах. 2025;(1):46-51. DOI: 10.31718/2409-0255.1.2025.08 Доступно: <https://dental-almanac.org/index.php/journal/article/view/713/706>
- Штибель ДВ, Кулінченко РВ. Пацієнтоорієнтований протокол ультрасонографічного обстеження скронево-нижньощелепних суглобів. Via Stomatologiae. 2025;2(1):56-69. DOI: 10.32782/3041-1394.2025-1.6 Доступно: <https://journals.meduni.lviv.ua/index.php/viastomatologiae/article/view/181/167>
- Штибель ДВ, Кулінченко РВ, Дворник АВ. Особливості розподілу скронево-нижньощелепних розладів серед пацієнтів, які звернулися по консультативну допомогу, їх гендерна і вікова характеристика. Український стоматологічний альманах. 2025;(3):64-71. DOI: 10.31718/2409-0255.3.2025.11 Доступно: <https://dental-almanac.org/index.php/journal/article/view/747/739>
- Кулінченко РВ, Штибель ДВ, Капись АМ, винахідники; Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, патентовласник. Назубна пластинка дистракційної дії для скронево-нижньощелепних суглобів. Патент України № 158246. 2025 Січ 15

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Охоронні документи на ОПВ:

Винаходи, корисні моделі, промислові зразки

Кулінченко РВ, Штибель ДВ, Капись АМ, винахідники; Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, патентовласник. Назубна пластинка дистракційної дії для скронево-нижньощелепних суглобів. Патент України № 158246. 2025 Січ 15

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0119U002102 0124U000807

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кулінченко Руслан Вадимович

2. Ruslan V. Kulinchenko

Кваліфікація: к.мед.н., доц., 14.01.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0424-4841

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державне некомерційне підприємство "Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького"

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дворник Валентин Миколайович

2. Valentyn M. Dvornyk

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3693-2403

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 43937407

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Полтава, Полтавський р-н., 36011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ожоган Зіновій Романович

2. Zinoviy R. Ozhogan

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4220-2658

Додаткова інформація: ;<https://orcid.org/0000-0003-4220-2658>;<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216753549>

Повне найменування юридичної особи: Івано-Франківський національний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010758

Місцезнаходження: вул. Галицька, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пупін Тарас Ілліч

2. Taras I. Pupin

Кваліфікація: к. мед. н., доц., 14.01.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6633-4025

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державне некомерційне підприємство "Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького"

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мокрик Олег Ярославович

2. Oleh Y. Mokryk

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4237-3812

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державне некомерційне підприємство "Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького"

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

VIII. **Заключні відомості**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Чухрай Наталія Львівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Чухрай Наталія Львівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Штибель Денис Володимирович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна